STORTINGET

Innst. 35 S

(2026–2027)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:310 S (2025–2026)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Mirell Høyer-Berntsen, Anne Lise Gjerstad Fredlund og Sunniva Holmås Eidsvoll om styrket bruk av varig lønnstilskudd for å forebygge utstøting fra arbeidslivet

---

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis for bruk av varig lønnstilskudd og sikre at ordningen benyttes i samsvar med forskriftens formål om å forebygge varig utstøting fra arbeidslivet.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne får en reell og individuell vurdering av varig lønnstilskudd før de faller ut av arbeidslivet eller innvilges uføretrygd, når fortsatt arbeidsdeltakelse er mulig.
3. Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved progressive sykdomstilstander og sikre en enhetlig praktisering på landsbasis.
4. Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av hvordan dagens organisering og finansiering av varig lønnstilskudd påvirker bruken av ordningen, herunder om finansieringsmodellen bidrar til geografiske forskjeller eller til at tiltaket benyttes mindre enn det ordningens formål tilsier.
5. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til tiltak som kan bidra til tidligere og mer målrettet bruk av varig lønnstilskudd for personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne som står i fare for å falle ut av arbeidslivet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 22. juni 2026 om komiteens vurdering av representantforslaget. Statsrådens svarbrev av 16. september 2026 følger vedlagt.

Som ledd i komiteens behandling ble det åpnet for skriftlig innspill/høring. Komiteen mottok 13 innspill.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på saksiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Per Vidar Kjølmoen, Torbjørn Vereide, Agnes Nærland Viljugrein og Elise Waagen, fra Fremskrittspartiet, Bjørnar Laabak, Julia Brännström Nordtug, Laila Reiertsen og Bjørn-Kristian Svendsrud, fra Høyre, Amalie Gunnufsen og Anna Molberg, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Marian Hussein, og fra Rødt, Marie Sneve Martinussen, viser til Representantforslag 310 S (2025–2026) fra Sosialistisk Venstreparti om

styrket bruk av varig lønnstilskudd for å forebygge utstøting fra arbeidslivet.

Komiteen viser til at varig lønnstilskudd er et arbeidsmarkedstiltak som skal bidra til at personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne kan få eller beholde ordinært arbeid, og innebærer at arbeidsgiver kompenseres for den delen av arbeidstakerens produktivitet som er redusert som følge av sykdom eller funksjonsnedsettelse.

Komiteen merker seg at bakgrunnen for representantforslaget er at formålet med ordningen med varig lønnstilskudd etter forslagsstillernes mening ikke samsvarer med bruken av ordningen. Forslagsstillerne frykter dermed at for få arbeidstakere får tilgang til ordningen, til tross for at evalueringen viser at dette har god samfunnsøkonomisk nytte.

Komiteen har hatt forslaget på skriftlig høring og mottatt 13 innspill. Alle høringsinstanser støtter alle eller deler av forslagene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at ved utgangen av 2025 sto 702 000 personer i yrkesaktiv alder utenfor arbeid eller utdanning. Det tilsvarer 20,5 pst. i aldersgruppen 20 til 66 år, som verken har arbeid eller er selvstendig næringsdrivende, er i høyere utdanning eller har gått av med pensjon.

Flertallet viser til at daværende Nav-direktør Hans Christian Holte i pressemelding 8. august 2025 uttalte følgende:

«Mange av de som står utenfor er mennesker som både evner og ønsker å bidra i arbeidslivet hvis forholdene legges til rette. Tallene viser at mange arbeidsgivere har vært flinke til å inkludere de siste årene, men fortsatt er utenforskapet for høyt. Som samfunn har vi et felles ansvar få hjelpe de som har mulighet ut i arbeid. Vi må senke kravene og gi flere en sjanse i arbeidslivet.»

Flertallet viser til at arbeids- og inkluderingsminister Kjersti Stenseng og Nav i september 2026 startet en kampanje der 16 000 unge uføre under 30 år mottar SMS for å undersøke om de ønsker å jobbe eller delta i utdanning.

Flertallet mener det er et paradoks at det brukes betydelige ressurser på å få mennesker inn i arbeidslivet, samtidig som mange med kroniske og progredierende sykdommer opplever at systemet gjør det vanskelig å bli værende i jobb, selv når både arbeidstaker og arbeidsgiver ønsker det. De skyves ut av arbeidslivet.

Flertallet viser til at strukturelle ordninger kan bidra til at lønnstilskudd benyttes sjeldnere enn det som kan være formålstjenlig, noe Finanspolitikkutvalget også har stilt spørsmål ved:

«Utgifter til uføretrygd dekkes av folketrygden, mens utgifter til lønnstilskudd dekkes av det lokale Navkontoret. Er det derfor bare 4 000 mottok lønnstilskudd i fjor, mens 370 000 fikk uføretrygd?» (DN 9. mars 2025).

Flertallet viser til at Proba samfunnsanalyse har beregnet hvilke økonomiske besparelser bruk av lønnstilskudd kan gi sammenlignet med full uføretrygd, og resultatet deres tilsier at det kan gi i underkant av 4 mill. kroner i besparelser for hver person som får innvilget lønnstilskudd.

Flertallet mener varig lønnstilskudd må tas i bruk tidligere og mer forebyggende.

Flertallet viser til Norges Parkinsonforbunds høringsuttalelse, hvor det blant annet uttales:

«Vår erfaring er at personer med Parkinsons sykdom ofte møter et system som er innrettet mot å dokumentere redusert arbeidsevne gjennom langvarige sykefravær og gradvis uttømming av andre virkemidler før varig lønnstilskudd vurderes. Dette skjer til tross for at sykdommens progressive utvikling er godt kjent. (...)

For mange blir resultatet et unødvendig langt sykefravær, redusert tilknytning til arbeidsplassen og økt risiko for uføretrygd. Når arbeidstakeren først har falt ut av arbeidslivet, er veien tilbake ofte betydelig vanskeligere. Motsatt kan tidlig bruk av varig lønnstilskudd bidra til at ansatte blir værende i jobb over lang tid med en arbeidsmengde som er tilpasset sykdomsutviklingen.»

Flertallet merker seg at statsråden i sin uttalelse til komiteen skriver at:

«det er også presisert i retningslinjene at varig lønnstilskudd hovedsakelig skal benyttes til rekruttering, og kun unntaksvis til å beholde arbeid.»

Flertallet viser til tiltaksforskriften § 10-1, hvor det heter:

«Varig lønnstilskudd skal bidra til at tiltaksdeltakerne kan skaffe seg eller beholde ordinært arbeid, samt bidra til å motvirke overgang til uføretrygd.»

I forskriften er «skaffe seg» og «beholde» likeverdige begreper. I den utstrekning hele formålet med varig lønnstilskudd-ordningen er å motvirke utstøting i arbeidslivet – motvirke uføretrygding – vil det være uklokt med en praksis hvor den bare unntaksvis blir benyttet til å bidra til at arbeidstakere med en restarbeidsevne kan bli værende i jobb. Flertallet ber derfor om at den praksis statsråden beskriver, blir endret.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet påpeker at det fremgår av tiltaksforskriften § 10-1. Formål at «varig lønnstilskudd skal bidra til at tiltaksdeltakerne kan skaffe seg eller beholde ordinært arbeid, samt bidra til å motvirke overgang til uføretrygd», og at formålet er overordnet og reflekterer tiltakets mål for de målgrupper som er aktuelle for tiltaket.

Disse medlemmer viser videre til at det er personkretsen som definerer nærmere hvilke målgrupper som er aktuelle for tiltaket, og at lønnstilskuddet gis til arbeidsgivere som ansetter personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne på ordinære lønns- og arbeidsvilkår, med sikte på et varig arbeidsforhold, og at tilskuddet unntaksvis kan gis til arbeidsgivere som har ansatte med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne som står i fare for å falle ut av arbeidslivet etter tolv måneder med full eller gradert sykmelding. Grunnen til at disse medlemmer gjør forslagsstillerne oppmerksomme på dette, er at det forslagsstillerne beskriver som en feilaktig praksis, i realiteten er en praksis som er i tråd med formålet og mandatet til ordningen.

Disse medlemmer viser til at det i merknad blir fremstilt noe uriktig når forslagsstillerne i merknad omformulerer formålet til «å forebygge varig utstøting fra arbeidslivet», da omformuleringen kan gi en forståelse av at tiltaket primært er rettet mot eksisterende arbeidsforhold, mens det motsatte er tilfelle. Disse medlemmer viser til at forskriftens formål må ses i sammenheng med § 10-3 Personkrets, herunder unntaksregelen om at tilskuddet unntaksvis kan gis til arbeidsgivere som har ansatte med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne som står i fare for å falle ut av arbeidslivet etter tolv måneder med full eller gradert sykemelding. Disse medlemmer påpeker også at varig lønnstilskudd er rammefinansiert, og at det er Nav som vurderer om tiltaket er nødvendig og hensiktsmessig for den enkelte, og at dette må bli vurdert opp mot å bruke ressurser på oppfølging og andre tiltak som kan hjelpe folk fra å falle utenfor arbeidslivet. Disse medlemmer er opptatt av en helhetlig og fornuftig avveiing mellom de ulike tiltakene for å sikre at flest mulig får delta i arbeidslivet, og at man må være oppmerksom på at det å ensidig oppjustere en type tiltak vil gå ut over andre tiltak. Disse medlemmer er opptatt av at man klarer å finne en best mulig balanse mellom de ulike tiltakene, og at den viktigste målsettingen er å sikre at flest mulig får delta i arbeidslivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, vektlegger at mange med kroniske og progredierende sykdommer fortsatt har kompetanse, erfaring, motivasjon og arbeidsglede. De menneskene dette gjelder, mangler sjelden vilje til å jobbe, men fleksible virkemidler som gjør det mulig å fortsette i arbeid selv om arbeidsevnen er redusert.

Flertallet viser til at for den enkelte handler arbeid om langt mer enn en inntekt. Arbeid gir identitet, mestring, nettverk og tilhørighet – et sted man har tilhørighet og som kan hjelpe folk å glemme at de er syke. For samfunnet handler det om å ta vare på kompetanse, redusere utenforskap og unngå at mennesker blir avhengige av ytelser tidligere enn nødvendig. Det vil gi økt verdiskapning, reduserte trygdeutgifter og bedre utnyttelse av arbeidskraftressursene.

Flertallet viser til at statsråden i sitt svarbrev av 16. september 2026 henviser til gjeldende lover, forskrifter og rundskriv. Dette lovverket kan endres dersom en erkjenner at det har uheldige konsekvenser.

For flertallet fremstår det som et paradoks at Arbeiderparti-regjeringen stadig understreker at «alle skal med», samtidig som mennesker som både kan og vil arbeide, opplever å bli skjøvet over på uføretrygd. Hvis regelverket – eller praktiseringen av regelverket – hindrer mennesker med arbeidsevne i å stå i arbeid, må regelverket endres.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis for bruk av varig lønnstilskudd og sikre at ordningen benyttes i samsvar med tiltaksforskriftens formål om å forebygge varig utstøting fra arbeidslivet.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne får en reell og individuell vurdering av varig lønnstilskudd når fortsatt arbeidsdeltakelse er mulig.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved fremadskridende sykdomstilstander og sikre en enhetlig praktisering på landsbasis.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en vurdering av hvordan dagens organisering og omleggingen til en egen budsjettpost for varig lønnstilskudd har påvirket bruken av ordningen. Det skal særlig vurderes om det er geografiske forskjeller, og om tiltaket benyttes mindre enn ordningens formål tilsier.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til tiltak som kan bidra til tidligere og mer målrettet bruk av varig lønnstilskudd for personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne, som ved fremadskridende sykdom står i fare for å falle ut av arbeidslivet.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen 1. september 2027 vedrørende de vedtak som fattes i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 310 S (2025–2026).»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at flere må få sjansen til å prøve seg i arbeidslivet, og at lønnstilskudd er et av flere viktige tiltak for å oppnå dette. Disse medlemmer

understreker at varig lønnstilskudd er en treffsikker ordning for å holde flere i arbeid, og et godt alternativ til mer passiviserende ytelser. Disse medlemmer mener at lønnstilskudd må brukes mer strategisk for å sikre at flere får muligheten til å bevise sin arbeidsevne. Også Sysselsettingsutvalget anbefalte at bruken av lønnstilskudd burde økes betydelig, og at det bør være målrettet mot grupper med særskilte utfordringer med å få innpass i arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig å bidra til at flest mulig får muligheten til å bruke evnene sine i arbeidslivet. Disse medlemmer minner i den sammenheng om at to personer med samme diagnose kan ha betydelig ulik arbeidsevne og ulike tilretteleggingsbehov. Disse medlemmer er derfor tydelige på at valg av tiltak må ta utgangspunkt i den enkeltes ressurser, arbeidsevne og behov for støtte.

Disse medlemmer fremhever at lønnstilskudd er et virkemiddel som har gitt gode erfaringer for å muliggjøre et arbeidsliv for personer som har stått i fare for å bli stående varig utenfor arbeidslivet.

Disse medlemmer påpeker at det allerede blir gjort mye bra og riktig innenfor bruk av lønnstilskudd, og at det er viktig at dette arbeidet videreføres på en god og treffsikker måte.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeids- og velferdsdirektoratet fortsetter gjennomgangen av etatens praksis for bruk av varig lønnstilskudd, og sikre at ordningen benyttes i samsvar med tiltaksforskriftens formål.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeids- og velferdsetaten legger opp til at varig lønnstilskudd skal vurderes som alternativ til uføretrygd for personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne, når fortsatt arbeidsdeltakelse er mulig.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeids- og velferdsdirektoratet fortsetter gjennomgangen av etatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved progressive sykdomstilstander, med sikte på en mer enhetlig praktisering på landsbasis.»

«Stortinget ber regjeringen gjøre en vurdering av hvordan omleggingen til egen budsjettpost for varig lønnstilskudd har påvirket bruk av ordningen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeids- og velferdsdirektoratet fortsetter gjennomgangen av etatens praksis for bruk av varig lønnstilskudd, og sikre at ordningen benyttes i samsvar med tiltaksforskriftens formål.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeids- og velferdsetaten legger opp til at varig lønnstilskudd skal vurderes som alternativ til uføretrygd for personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne, når fortsatt arbeidsdeltakelse er mulig.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeids- og velferdsdirektoratet fortsetter gjennomgangen av etatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved progressive sykdomstilstander, med sikte på en mer enhetlig praktisering på landsbasis.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen gjøre en vurdering av hvordan omleggingen til egen budsjettpost for varig lønnstilskudd har påvirket bruk av ordningen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis for bruk av varig lønnstilskudd og sikre at ordningen benyttes i samsvar med tiltaksforskriftens formål om å forebygge varig utstøting fra arbeidslivet.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne får en reell og individuell vurdering av varig lønnstilskudd når fortsatt arbeidsdeltakelse er mulig.

III

Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved fremadskridende sykdomstilstander og sikre en enhetlig praktisering på landsbasis.

IV

Stortinget ber regjeringen legge frem en vurdering av hvordan dagens organisering og omleggingen til en egen budsjettpost for varig lønnstilskudd har påvirket bruken av ordningen. Det skal særlig vurderes om det er geografiske forskjeller, og om tiltaket benyttes mindre enn ordningens formål tilsier.

V

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til tiltak som kan bidra til tidligere og mer målrettet bruk av varig lønnstilskudd for personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne, som ved fremadskridende sykdom står i fare for å falle ut av arbeidslivet.

VI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen 1. september 2027 vedrørende de vedtak som fattes i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 310 S (2025–2026).

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 10. november 2026

Marian Hussein
leder

Julia Brännström Nordtug
ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref	Vår ref	Dato
	26/2833-	16. september 2026

Representantforslag 310 S fra representantene Marian Hussein, Mirell Høyer-Berntsen, Anne Lise Gjerstad Fredlund og Sunniva Holmås Eidsvoll om styrket bruk av varig lønnstilskudd for å forebygge utstøting fra arbeidslivet (Dokument 8:310 S (2025-2026))

Jeg viser til brev fra Arbeids- og sosialkomiteen av 22. juni 2026. Jeg er bedt om å vurdere representantforslag 310 S (Dokument 8:310 S (2025-2026)) fra representantene Hussein, Høyer-Berntsen, Gjerstad Fredlund og Holmås Eidsvoll. Forslaget lyder:

1. *Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis for bruk av varig lønnstilskudd og sikre at ordningen benyttes i samsvar med forskriftens formål om å forebygge varig utstøting fra arbeidslivet.*

2. *Stortinget ber regjeringen sikre at personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne får en reell og individuell vurdering av varig lønnstilskudd før de faller ut av arbeidslivet eller innvilges uføretrygd, når fortsatt arbeidsdeltakelse er mulig.*

3. *Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved progressive sykdomstilstander og sikre en enhetlig praktisering på landsbasis.*

4. *Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av hvordan dagens organisering og finansiering av varig lønnstilskudd påvirker bruken av ordningen, herunder om finansieringsmodellen bidrar til geografiske forskjeller eller til at tiltaket benyttes mindre enn det ordningens formål tilsier.*

Postadresse: Postboks 8019 Dep 0030 Oslo
Kontoradresse: Akersgata 64 Telefon* 22 24 90 90
Org no.: 983 887 457

5. *Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til tiltak som kan bidra til tidligere og mer målrettet bruk av varig lønnstilskudd for personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne som står i fare for å falle ut av arbeidslivet*.

Svar

1. *Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis for bruk av varig lønnstilskudd og sikre at ordningen benyttes i samsvar med forskriftens formål om å forebygge varig utstøting fra arbeidslivet.*

Varig lønnstilskudd skal bidra til at tiltaksdeltakerne kan skaffe seg eller beholde ordinært arbeid, samt bidra til å motvirke overgang til uføretrygd. Lønnstilskuddet gis til arbeidsgivere som ansetter personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne, og skal kompensere for at arbeidstakeren har lavere produktivitet enn andre i tilsvarende stilling.

Tiltaket ble opprettet i 2016 og erstattet forsøket med tidsubestemt lønnstilskudd. Mens det tidligere forsøket i stor grad ble benyttet for personer som allerede var i et arbeidsforhold, ble varig lønnstilskudd i større grad rettet mot rekruttering av personer som står utenfor arbeidslivet.

På oppdrag fra departementet gjennomførte Proba Samfunnsanalyse AS en evaluering av varig lønnstilskudd i 2024, herunder praksis og måloppnåelse. Evalueringen konkluderer med at varig lønnstilskudd framstår som klart samfunnsøkonomisk lønnsomt og at bruken av tiltaket er mindre enn det som er optimalt. Samtidig påpekes behov for å bedre kvaliteten på forvaltningen av tiltaket.

I Probas evaluering vises det til at intensjonen med ordningen er at den vanligvis skal brukes til rekruttering og bare unntaksvis til videreføring av eksisterende arbeidsforhold. Proba oppfatter at denne intensjonen ikke er godt oppfylt. Proba anslår at i 2023 var 45 prosent av tildelingene av varig lønnstilskudd knyttet til ansettelse hos arbeidsgiver der deltakeren hadde vært ansatt tidligere.

Det framgår av evalueringen at risikoen for langvarig binding av tiltaksmidler gjør at Nav-kontorene er restriktive med å innvilge tiltaket. Økt bruk av varig lønnstilskudd forutsetter innenfor samme budsjettpost redusert bruk av andre arbeidsmarkedstiltak innenfor en gitt budsjettramme. Ifølge Probas evaluering kan dette dilemmaet for Nav-kontorene føre til at det søkes uføretrygd i enkelte saker der varig lønnstilskudd kunne vært brukt.

Det framgår av evalueringen at kvaliteten på forvaltningen virker ujevn. Ifølge evalueringen har de fleste kontorene ikke etablert særlige beslutningsrutiner for tiltaket. Det pekes også på at det vanligvis ikke er en reell revurdering av deltakerens arbeidsevne, arbeidsforholdet eller tilskuddssatsen.

For å gjøre det enklere å ta i bruk tiltaket har regjeringen fra 2026 flyttet varig lønnstilskudd til en egen budsjettpost, kap. 634 post 75. Dette reduserer dilemmaet omtalt i Probas evaluering knyttet til tiltaksbudsjettet til det enkelte Nav-kontor og andre arbeidsmarkedstiltak, og legger til rette for mer lik tildelingspraksis.

Departementet har bedt direktoratet vurdere forbedringer i forvaltningen av varig lønnstilskudd. Direktoratet gjennomfører endringer i systemer og rutiner for å få bedre oversikt over brukergruppene og legge til rette for en mer målrettet bruk og oppfølging av tiltaket. Endringene skal blant annet gjøre det enklere å justere tilskuddssatsene underveis. Det er også presisert i retningslinjene at varig lønnstilskudd hovedsakelig skal benyttes til rekruttering, og kun unntaksvis til å beholde arbeid. Videre vurderer direktoratet hvordan oppfølgingen av tiltaket bør innrettes, blant annet gjennom faglige føringer eller utfyllende regler. Samtidig må også graden av oppfølging ses i sammenheng med etatens oppgave- og ressurssituasjon.

Det gjennomføres altså tiltak for forbedringer av praksis med sikte på at varig lønnstilskudd benyttes i samsvar med forskriftens formål.

2. *Stortinget ber regjeringen sikre at personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne får en reell og individuell vurdering av varig lønnstilskudd før de faller ut av arbeidslivet eller innvilges uføretrygd, når fortsatt arbeidsdeltakelse er mulig.*

Arbeidsmarkedstiltakene er rammefinansierte, der Nav avgjør bruken av tiltakene i det enkelte tilfelle ut fra individuelle vurderinger, gitt prioriteringer i departementets tildelingsbrev, forskrift om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften) og budsjettrammer. Arbeidsmarkedstiltak er ingen lovfestet rettighet, men et virkemiddel som tildeles basert på flere hensyn og skjønn. Dette gjelder også varig lønnstilskudd.

Tiltaksforskriften angir rammene for når et tiltak kan benyttes, men den erstatter ikke den skjønnsmessige vurderingen Nav er forpliktet til å foreta. Grunnlaget for skjønnsrommet er overordnet definert i arbeidsmarkedsloven § 12 første ledd. Dette er videre regulert i tiltaksforskriften § 1-3 hvor Nav er gitt myndighet til å vurdere om et tiltak er «nødvendig og hensiktsmessig» for at en bruker skal kunne få eller beholde «inntektsgivende arbeid» før det tildeles.

Vurderingen tar utgangspunkt i hvilke muligheter og begrensninger personen har, hvilke tilpasninger som er mulige på arbeidsplassen, og hvilke tiltak som på det aktuelle tidspunktet anses nødvendige og hensiktsmessige for å opprettholde eller styrke tilknytningen til arbeidslivet. Personer med samme diagnose kan ha ulik arbeidsevne og ulike behov for bistand. For noen med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne vil varig lønnstilskudd være det mest egnede virkemiddelet for å øke arbeidsdeltakelsen, mens midlertidige tiltak, tilrettelegging mv. kan være mer treffsikre for andre.

Regjeringen ser bruken av varig lønnstilskudd som et ledd i arbeidet for å legge bedre til rette for at flere som ellers ville hatt full uføretrygd, skal kunne jobbe, eller kombinere uføretrygd med noe arbeid. Om lag 40 prosent av deltakerne i varig lønnstilskudd har deltidsstilling. Muligheter for deltidsstillinger med varig lønnstilskudd vil kunne realisere økt bruk av gradert uføretrygd, da tilskuddet bidrar til å kompensere arbeidsgiver for den uføres lavere produktivitet i de timene vedkommende er på jobb. Bruk av varig lønnstilskudd kan på denne måten både bidra til økt etterspørsel etter disse gruppene, og mer gradering av uføretrygd, fordi det oppfattes som mer realistisk at de kan komme i jobb.

I Meld. St. 33 (2023–2024) En forsterket arbeidslinje foreslo regjeringen å øke bruken av varig lønnstilskudd, og dette er fulgt opp gjennom økt bevilgning, blant annet i inneværende år.

3. *Stortinget ber regjeringen gjennomgå Arbeids- og velferdsetatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved progressive sykdomstilstander og sikre en enhetlig praktisering på landsbasis.*

Varig lønnstilskudd skal som hovedregel benyttes som et rekrutteringstiltak for personer som står utenfor arbeidslivet, jf. tiltaksforskriften § 10-3. Bruk overfor personer som allerede er i arbeid er regulert som et unntak. Tilskuddet kan unntaksvis gis til arbeidsgivere som har ansatte med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne som står i fare for å falle ut av arbeidslivet etter tolv måneder med full eller gradert sykemelding, jf. forskriftens § 10-3 andre ledd. For personer som har en sykdomstilstand hvor arbeidsevnen gradvis vil svekkes, og hvor sykemelding ikke er påkrevd fordi dette ikke vil anses å ha betydning for bedring av helsetilstanden, kan det gjøres unntak fra kravet om tolv måneders forutgående sykemelding, forutsatt at arbeidsgivers tilretteleggingsplikt er oppfylt. Unntaket kan benyttes etter en konkret og individuell vurdering.

I representantforslaget bes det om en gjennomgang av etatens praktisering av unntaket fra kravet om forutgående sykefravær ved progressive sykdomstilstander.
Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser at det de siste årene har vært få kjente tilfeller der varig lønnstilskudd er innvilget på dette grunnlaget. Ett fylke har meldt om én klagesak knyttet til unntaksbestemmelsen, men direktoratet har ikke registrert klagesaker om bestemmelsen de siste årene. Samtidig fremgår det av Probas evaluering at deltakerne i varig lønnstilskudd har et bredt spekter av diagnoser, men at uføre med sykdommer i nervesystemet er overrepresentert.

Direktoratet vurderer om det i utfyllende retningslinjer er behov for å tydeliggjøre hvordan unntaket fra kravet om forutgående sykdomsfravær skal forstås.

Spørsmål om Navs praksis for bruk av varig lønnstilskudd i forbindelse med progressive sykdomstilstander ble tatt opp til skriftlig besvarelse Nr. 2028/2026 - Stortingsrepresentant

Marian Hussein. Bakgrunnen var innspill fra Parkinsonforbundet. Jeg viser derfor også til mitt svar av 23. mars.

Arbeids- og velferdsdirektoratet utarbeider retningslinjer og rutiner for arbeidsmarkedstiltak. Det gjelder også varig lønnstilskudd. Dette skal sikre et enhetlig rammeverk for bruken av tiltaket og felles utgangspunkt for de individuelle vurderingene.

På denne bakgrunn mener jeg at det ikke er behov for en ytterligere gjennomgang av Arbeids- og velferdsetatens praksis knyttet til bruk av unntaksadgangen fra krav om forutgående sykefravær ved progressive sykdomstilstander og en enhetlig praktisering på landsbasis.

4. *Stortinget ber regjeringen legge fram en vurdering av hvordan dagens organisering og finansiering av varig lønnstilskudd påvirker bruken av ordningen, herunder om finansieringsmodellen bidrar til geografiske forskjeller eller til at tiltaket benyttes mindre enn det ordningens formål tilsier.*

Rammefinansiering gjør at Stortingets bevilgninger setter begrensninger på bruken av arbeidsmarkedstiltak. Det gjelder også varig lønnstilskudd.

Antall deltakere i varig lønnstilskudd har imidlertid økt fra om lag 1100 personer i gjennomsnitt per måned i 2016 til 3900 i 2026. Dette er en større relativ økning enn for de fleste andre arbeidsmarkedstiltak i perioden. I 2026 ble tiltaket styrket med 29 mill. kroner, inkludert personellressurser i Nav.

Overgangen til en egen budsjettpost i 2026 gjør at Nav-kontorene ikke lenger må prioritere mellom langvarige og midlertidige behov innenfor samme budsjettpost.

Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser at de fra 2027 vil fordele midlene etter en modell som i større grad ivaretar geografiske forskjeller.

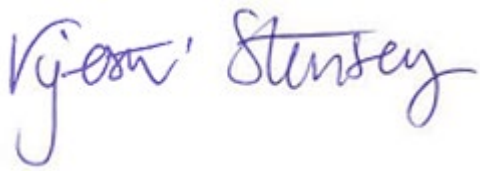
5. *Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til tiltak som kan bidra til tidligere og mer målrettet bruk av varig lønnstilskudd for personer med varig og vesentlig nedsatt arbeidsevne som står i fare for å falle ut av arbeidslivet*.

Arbeids- og velferdsetaten skal ha gjennomført en arbeidsevnevurdering før varig lønnstilskudd innvilges, hvor det skal være fastslått at tiltaksdeltakeren har varig nedsatt arbeidsevne og behov for et varig tiltak, og hvor alternativet kan være overgang til uføretrygd. Tidsbegrensede tiltak, som midlertidig lønnstilskudd, og andre virkemidler skal være prøvd eller vurdert før varig lønnstilskudd kan innvilges. Dette begrenser ofte hvor tidlig i forløpet varig lønnstilskudd bør brukes, og understreker behovet for å se virkemidlene i sammenheng.

Arbeids- og velferdsetaten forvalter flere tiltak og hjelpemidler som skal bidra til å forhindre at folk faller ut av arbeidslivet. Det skal blant annet iverksettes et nytt forsøk med fireårig lønnstilskudd rettet mot unge under 30 år som står i fare for å bli uføretrygdet eller allerede mottar uføretrygd.

Det er også satt i gang tiltak og prosesser som omtalt under punktene 1-5 som styrker bruken av varig lønnstilskudd. Jeg ser derfor ikke behov for en ytterligere gjennomgang og nye tiltak på nåværende tidspunkt.

Med hilsen

Kjersti Stenseng

Kopi

Ingunn Opsahl Viereid

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets administrasjon